Në bazë të nenit 12 paragrafi 12.1 dhe 12.2 shkronjat (c dhe d) të Ligjit për Vetëqeverisje Lokale Nr.03/L-040"Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës" nr.28 e datës 04.06.2008, nenit 26 pika 3, të Statutit të Komunës së Deçanit, 01.Nr.IX-5 të dt.31.10.2019, në përputhje me Ligjin Nr. 02/L-88 për Trashëgiminë Kulturore, Kuvendi i Komunës së Deçanit në mbledhjen e mbajtur me dt.29.02.2024, merr këtë:

V E N D I M

PËR MIRATIMIN E PLANIT PËR TRASHËGIMINË KULTURORE TË KOMUNËS SË DEÇANIT 2024-2029

Neni 1

Aprovohet Plani për Trashëgiminë Kulturore të Komunës së Deçanit 2024-2029.

Neni 2

Pjesë përbërëse e këtij Vendimi është dokumenti me emërtimin, Plani për Trashëgiminë Kulturore të Komunës së Deçanit 2024-2029.

Neni 3

Për zbatimin e këtij Vendimi kujdeset Drejtoria për Kulturë, Rini dhe Sporte e Komunës së Deçanit.

Neni 4

Vendimi hyn në fuqi pas nënshkrimit nga Kryesuesi i Kuvendit dhe 15 dit pas regjistrimit në zyrën e protokollit të Ministrisë përgjegjëse për vetëqeverisje lokale, si dhe publikimit në gjuhë zyrtare në ueb faqen e Komunës.

Vendimi ju dërgohet: MAPL-së, Kryetarit të Komunës, Drejtorisë për Kulturë, Rini dhe Sporte dhe Arhivit.

01.Nr.II-4
Deçan,dt.29.02.2024

KUVENDI I KOMUNËS SË DEÇANIT

Kryesuesi i Kuvendit:
Hajdar SUTAJ

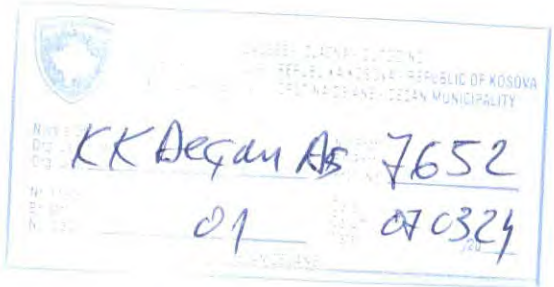

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIC OF KOSOVA
REPUBLIKA KOSOVA

KOMUNA E DEÇANIT
MUNICIPALITY OF DEÇAN
OPSTINA DEÇAN

DEÇANI

PLANI PËR TRASHËGIMINË KULTURORE TË KOMUNËS SË DEÇANIT 2024 - 2029

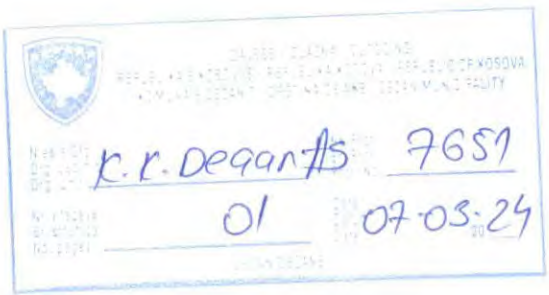

Deçan, Shkurt 2024

PËRMBAJTJA:

1. HYRJE fq. 3

2. HISTORIKU I DEÇANIT fq. 4

3. METODOLOGJIA E PUNËS GJATË HARTIMIT TË PLANIT fq. 6

4. OBJEKTIVAT E PLANIT fq. 6

5. TRASHËGIMIA KULTURORE NË DEÇAN, (ANALIZA SWOT) fq. 9

6. TRASHËGIMIA KULTURORE NË KOMUNËN E DEÇANIT fq. 11

7. LISTA ME OBJEKTET E TRASHËGIMISË KULTURORE NË KOMUNËN E DEÇANIT, QË JANË NËN MBROJTJE TË PËRKOHSHME NGA MKRS fq. 12

8. PRIORITETET SIPAS PLANIT fq. 17

9. MASAT REKOMANDUESE SIPAS PLANIT fq. 18

10. MIRATIMI, REALIZIMI, ZBATIMI, MONITORIMI DHE VLERËSIMI I PLANIT fq. 19

11. NDIKIMI FINANCIAR I PLANIT fq. 20

12. GJENDJA FIZIKE E OBJEKTEVE KULTURORE NË KOMUNËN E DEÇANIT fq. 20

13. LISTA E AKTIVITETEVE KULTURORE TRADICIONLE NË FUSHËN E TRASHËGIMISË KULTURORE NË KOMUNËN E DEÇANIT fq. 20

14. REZULTATET E PRITURA TË PLANIT fq. 21

15. EKIPI I PUNËS GJATË HARTIMIT TË PLANIT fq. 21

1. HYRJE

Rëndësia e trashëgimisë kulturore si resurs për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik, shoqëror dhe kulturor në nivel vendi është e madhe. Komuna e Deçanit me trashëgiminë kulturore që ka dhe me potencialet e shumta të trashëgimisë natyrore ofron kushte dhe mundësi të mëdha zhvillimit të turizmit.

Qëllimet e këtij Plani janë në përputhje të plotë me politikat shtetërore të paraqitura përmes Strategjisë Kombëtare për Trashëgimi Kulturore 2017-2027, me theks te masat e parapara për arritjen e qasjes së integruar në trashëgimi, përfshirjen e trashëgimisë kulturore në planet zhvillimore (komunale), promovimin, shfrytëzimin e trashëgimisë kulturore si dhe mbrojtjen e saj. Objektivat e Planit për Trashëgiminë Kulturore të Deçanit 2024-2029, qëndrojnë paralel me objektivat e shtyllave tematike të SK për Zhvillim të vendit dhe planeve të nivelit komunal.

Dhe për qëllim ka të planifikohet identifikimi, ruajtja dhe promovimi i aseteve të trashëgimisë kulturore në komunën e Deçanit, si dhe prezantimin e trashëgimisë kulturore, analizën e gjendjes në fushën e trashëgimisë kulturore, dhe hartimin ne një kalendari zyrtar për zhvillimin e aktiviteteve kulturore dhe tradicionale në Komunën e Deçanit.

Me planin zhvillimor komunal si dhe me draft-planin e ri në përgatitje të komunës së Deçanit parashihen potencialet e Komunës së Deçanit në sferat e trashëgimisë kulturore, arkitekturore dhe trashëgimisë natyrore si mundësi për zhvillim të qëndrueshëm lokal dhe zhvillimin e turizmit.

Ky plan, tenton që ta ndihmojë Komunën e Deçanit ta ri pozicionojë rolin e kulturës në një pozitë të merituar gjithnjë në saje të pasurive të trashëgimisë kulturore dhe natyrore që kemi si komunë.

Mbledhja e të dhënave dhe shqyrtimi i gjendjes kanë filluar me dokumentimin e objekteve dhe lokaliteteve të trashëgimisë kulturore që është bërë në nivel komune.

Në detaje, gjatë vitit 2023 janë identifikuar objektet dhe lokalitetet në komunën e Deçanit, duke i analizuar nga aspekti ligjor, i pronësisë, gjendjes fizike, mundësive së qasjes dhe potencialit për zhvillim dhe për bazë u morën të gjitha këto fakte dhe argumente.

Plani për Trashëgiminë Kulturore - ka për bazë të kuptuarit e gjendjen aktuale sot të trashëgimisë kulturore në Deçan, mundësitë për të ruajtur dhe promovuar këto asete kulturore si dhe nxitjen - zhvillimin e turizmit kulturor.

Gjatë draftimit të këtij Plani, janë konsultuar:

-Pronarët e objekteve kulturore, si: pronarët e aseteve kulturore, pronarët e lokaleve hoteliere (që ofrojnë) ushqim tradicional, zejtarëve tradicional dhe persona tjerë me peshë në fushën e trashëgimisë kulturore. Punëtorët profesional brenda komunës dhe me gjerë ekspertët e fushës.

-Përfaqësuesit e Shoqërisë Civile dhe bizneseve (në debatin publik), të cilët u konsultuan për analizën e problemeve kryesore të fushës.

Po ashtu, gjatë draftimit të planit u morën parasysh trendët dhe praktikat e mira në Kosovë të një qasje bashkëkohore për trajtim të trashëgimisë kulturore. U shqyrtua plani komunal për zhvillim, gjithashtu, u shqyrtuan projektet dhe iniciativat e tjera lokale apo nga donatorët e huaj për Komunën në mënyrë që të jenë komplet drejt realizimit të qëllimit të përbashkët që është ngritja e ekonomisë lokale dhe mirëqenies krahas pasurive të trashëgimisë kulturore dhe natyrore që ka Deçani me rrethinën e vet.

2. HISTORIKU I DEÇANIT

Deçani, si vendbanim është i hershëm, dhe si komunë (me fshatrat përreth), ka një të kaluar të lavdishme me plot ngjarje e dëshmi historike dhe ndër të tjerat si dëshmi, sot, kemi objektet e trashëgimisë kulturore dhe historike të Deçanit, që ndahen në: lokalitetet e mundshme arkeologjike (vetëm të evidentuara), objektet e kultit, kullat e gurit - Dukagjinit (Deçanit), mullinjtë me ujë, monumentet kushtuar luftës dhe dëshmorëve të vendit.

Pjesë e rëndësishme e jona është edhe Trashëgimia kulturore – shpirtërore, siç janë: folklori burimor, lojërat tradicionale, zejet tradicionale dhe ushqimet tradicionale etj.

Ky Plan është me interes të veçantë për komunën dhe komunitetin në tërësi, sepse kemi të bëjmë me një prezantim dhe planifikim të aktiviteteve për fushën e trashëgimisë historike - monumentale, shpirtërore dhe kulturore të trashëguar ndër shekuj me radhë, nga e kaluara jonë e lavdishme deri në ditët e sotme.

Pozita Gjeografike e Deçanit

Deçani është komunë që gjendet në pjesën Perëndimore të Kosovës. Kufizohet me komunën e Pejës, Gjakovës, Junikut dhe me Republikën e Shqipërisë. Është buzë rrugës, në mes të Pejës dhe Gjakovës. Deçani kishte një territor prej një sipërfaqeje me 371 km^2, më 40 fshatra, (deri në vitin 2009, kur Juniku certifikohet si komunë) tash ka një sipërfaqe prej 284 km^2. Me një popullsi rreth 40.000 banorë.

Komuna e Deçanit si zonë etno - gjeografike është pjesë përbërëse e Rrafshit të Dukagjinit, me disa veçori në organizimin e jetës në të kaluarën. Deçani ka pozitë të mirë gjeografike. Rruga automobilistike nëpër Pejë, Zhleb dhe Rozhajë bën lidhjen më të shkurtër me Detin Adriatik, ndërsa nëpërmjet Gjakovës dhe Prizrenit lidhet me pjesët Jugore të Kosovës dhe me Shqipërinë. Po ashtu ka lidhje automobilistike me Shqipërinë përmes Junikut për në Bajram Curr të Shqipërisë. Si dhe përpjekjet për rrugën e re Deçan - Plavë e cila do të jetë e një rëndësie të veçantë për komunën tonë dhe rajonin në fjalë.

Deçani në rajon shquhet si qendër turistike-rekreative. Bukuritë natyrore të rralla në rajon, këtij mjedisi i japin karakteristika të veçanta në Rrafshin e Dukagjinit dhe më gjerë në Kosovë. Lumëbardhi i Deçanit, ka një gjatësi prej burimit deri në derdhje në Drinin e Bardhë prej 53 km. Deçani është i njohur edhe për pyjet e larta, kullota të shumta, florë dhe faunë të pasur si dhe ajër të freskët dhe të pastër të Alpeve Shqiptare. Në afërsi të ndërtesave të "Pushimores" (tani shfrytëzohen nga ushtarët e KFOR-it) gjendet Gryka e Lumëbardhit të Deçanit. Aty afër është i ndërtuar manastiri i Deçanit. Po aty afër gjendet Gushavci - Burimi i ujit mineral. Këto resurse dhe pasuri tjera natyrore kanë ndikuar që Deçani me dt. 01.01.1960, të bëhet qendër gravituese (komunë) e një rajoni të madh.

Ekonomia e komunës sonë, kryesisht varet nga bujqësia. Klima e mirë dhe uji i pastër i jep Deçanit një përparësi për zhvillimin e turizmit dimëror dhe atij veror. Bjeshkët e Nemuna dhe trashëgimia kulturore janë dy nga atraksione të mëdha (të mundshme për zhvillim) turistike.

Deçani si vendbanim i hershëm

Emërtimi Deçan-i, (desh+ani-i) emër vendi që çon ka kohët e hershme, është emërtim ilir. Prania e kësaj baze daton nga parahistoria, duke vazhduar në kohën antike, mesjetare dhe deri në ditët tona. Emri Deçan ka ruajtur kuptimin e plotë gjatë mileniumeve (Dasi, Dashi, Dasi-ani, Dasiani, Dashiani, Daçiani, Deçani, Deçan). Emërtimi Deçan (ku ndodhet Manastiri), deç-an=ana e deçve (deshve), vendi ku ka shumë desh. Territori i sotëm i Deçanit ishte i banuar nga dardanët qysh në kohërat e lashta (parahistoria). Gjurmët e ndryshme të vendbanimeve të lashta edhe sot e dëshmojnë atë, duke u nisur nga dëshmitë etnografike, kulturore, historike, toponimike, topografike, arkeologjike si dhe dokumentet e ndryshme arkivore.

Deçani në dokumentet e para të shkruara së bashku me disa fshatra përmendët shumë herët, për herë të parë gjendet në kristobulën e Deçanit në vitin 1330.

Për të kaluarën dhe njohjen e strukturës etnike të popullsisë së Deçanit me rrethinë, rëndësinë më të madhe në burime e ka defteri i hollësishëm i Sanxhakut të Shkodrës i vitit 1485. Evlia Çelebiu, vrojtues i terrenit shqiptar e ballkanik në vitet 1660-66.

Vendbanimet e Komunës së Deçanit janë: Deçani, Belleja, Belegu, Irzniqi, Drenoci, Lloqani, Vokshi, Pobergja, Hulaj, Prejlepi, Isniqi, Strellci i epërm, Strellci i poshtëm, Lëbusha, Carrabregu i ulët, Carrabregu i epërm, Gllogjani, Lluka e poshtëm, Lluka e epërm, Lumbardhi, Kodralia, Duboviku, Shaptej, Gramaçeli, Jasiqi i ri, Rastavica, Baballoqi, Dubrava, Mazniku, Dashinoci, Pozhari, Ratishi i Ulët, Ratishi i epërm, Prapaqani, Papiqi, Pleqja, Prokolluku, Sllupi, Vranoci i Vogël.

3. METODOLOGJIA E PUNËS GJATË HARTIMIT TË PLANIT

Institucionet e përfshira në përgatitjen e Planit për Trashëgiminë Kulturore të Deçanit 2024-2029, do të jenë: Komuna e Deçanit, Kryetari i Komunës, nënkryetari i komunës Zyra e Kryetarit, Drejtoria për Kulturë Rini dhe Sport; Drejtoria për Ekonomi dhe Zhvillim; Drejtoria për Arsim; Drejtoria për Urbanizëm, Planifikim Hapësinor dhe Mbrojtje të Mjedisit; Drejtoria për Buxhet dhe Financa; Drejtoria për Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural).
Krejt këtë proces (hartimin e këtij plani) e ka udhëhequr Komisioni për Trashëgiminë Kulturore, ku qëllim kishte: identifikimin, mbrojtjen, promovimin dhe shfrytëzimin e Trashëgimisë kulturore, komision i themeluar nga Asambleja Komunale e Deçanit.
Në këtë mënyrë është vepruar që të plotësohen objektivat e përgjithshme dhe qëllimi i programit është shfrytëzuar metodologjia e punës gjithëpërfshirëse, që në vete përfshin grupeve të ndryshme të interesit njohës të trashëgimisë kulturore, organizata, shoqëri civile e zyrtarë komunal të kyçur në procesin e identifikimit, dokumentimit, ruajtjes, promovimit dhe të shfrytëzimit të trashëgimisë kulturore në Komunën e Deçanit.
Hartimi dhe aprovimi i këtij plani për trashëgimi kulturore do të trasojë më lehtë rrugën për përkujdesjen, mbrojtjen, promovimin, investimin dhe zhvillimin e projekteve të mbështetura nga Komuna e Deçanit në bashkëpunim me Ministrinë e Kulturës, si dhe do te aktivizoj një numër projektesh nga ana e Organizatave të Shoqërisë Civile të cilat do të kenë ndikim në ndërgjegjësimin e qytetarëve për rëndësinë e trashëgimisë kulturore duke përfshirë mundësitë e materializimit dhe përfitimit ekonomik nga trashëgimia kulturore (zhvillimin e turizmit kulturor).

Plani u hartua në këto faza:

- Mbledhja e të dhënave, analiza e gjendjes;
- Identifikimi i problemeve dhe analizimi i mundësive-formave për zgjidhjen e tyre;
- Draftimi i Planit dhe strategjia e Veprimit;
- Konsultimet komunale dhe publike.

4. OBJEKTIVAT E PLANIT

Objektivat e këtij Plani, kryesisht janë të bazuara në SKTK 2017-2027 (MKRS), por gjithsesi i janë përshtatur kushteve dhe specifikave që ka Deçani si komunë. Objektivat i ndajmë në objektivat praktikë dhe objektivat e përgjithshme.

Objektivat praktike të planit, janë:

1. ***Evidentimi i objekteve dhe lokaliteteve me rëndësi kulturore dhe historike,***
2. ***Përpilimi i Listave me objekte që kanë prioritet për intervenim dhe restaurim,***
3. ***Përgatitja e projekteve për restaurim të objekteve me prioritet,***
4. ***Përgatitja e projekteve dhe aplikacioneve për Aplikim (donacione) për intervenim restaurim nga MKRS, OJQ ndërkombëtare dhe të tjerët,***
5. ***Planifikimi në kalendar, me prioritet i aktiviteteve kulturore tradicionale,***
6. ***Planifikimi i Trajnimeve të ndryshme për informim dhe vetëdijesim të pronarëve të aseteve për mundësitë që mund të përfitojnë në të ardhmen, përmes projekteve të financuara nga grantet e ndryshme qeveritare dhe joqeveritare.***
7. ***Të përmirësojë gjendjen e të gjitha monumenteve kulturore në komunën tonë, duke vazhduar të bëhet restaurimi, mirëmbajtja e të gjitha objekteve të lashta historike dhe monumenteve të reja si shtëpitë (kullat) muze, komplekset memorialë etj. Të ruhen të promovohen dhe të shfrytëzohen në të mirën e komunitetit.***
8. ***Deçani të bëhet destinacion turistik në vend dhe rajon, në saje të potencialit kulturor dhe natyror.***

Objektivi i përgjithshëm i planit është, të kontribuojë në përforcimin e rolit të Komunës, OJQ-ve dhe komunitetit në ruajtjen dhe re vitalizimin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore dhe shfrytëzimin e saj të qëndrueshëm në shërbim të zhvillimit lokal. Objektiv tjetër kryesor është njoftimi dhe bashkëpunimi me të gjithë akterët e nivelit qendror, komunal dhe të komunitetit vendas që veprojnë në fushën e trashëgimisë kulturore.

OBJEKVI 1: Njoftimi me kornizën ligjore dhe institucionale
-Informimi i qytetarëve me legjislacionin ligjor dhe aktet tjera ligjore të trashëgimisë kulturore të Kosovës;
-Zbatimi efektiv i legjislacionit për trashëgiminë kulturore;
-Zhvillimi i institucioneve të trashëgimisë kulturore (përmirësimi i infrastrukturës fizike dhe teknike të institucioneve të trashëgimisë kulturore);
-Reformimi dhe rrjetëzimi i institucioneve të trashëgimisë kulturore.

OBJEKTIVI 2: Qasja e integruar në trashëgiminë kulturore, drejt zhvillimit të qëndrueshëm
-Partneriteti me institucionet homologe në Kosovë dhe më gjerë.

OBJEKTIVI 3: Përfshirja e trashëgimisë kulturore në planet zhvillimore komunale
-Me një kujdes të veçantë nga ekspertët e fushës së turizmit dhe trashëgimisë kulturore të analizohen potencialet e trashëgimisë kulturore dhe mundësitë e zhvillimit të turizmit kulturor që ka Deçani, si dhe të përfshihen mirë dhe saktë trashëgimia kulturore në Planin zhvillimor Komunal të Deçanit.

OBJEKTIVI 4: Promovimi i trashëgimisë kulturore në Komunën e Deçanit
-Përmes organizimit të aktiviteteve kulturore tradicionale dhe fushatave të ndryshme në media, të cilat organizohen dhe mund të organizohen në komunën tonë.
-Botimi i broshurave - fletushkave dhe botimeve tjera në fushën e kulturës.
-Shënjimi në rrugë dhe i objekteve kulturore në Komunën e Deçanit.
-Krijimi data bazës me të dhëna për trashëgiminë kulturore të Deçanit.

OBJEKTIVI 5: Mbrojtja e trashëgimisë kulturore në Komunën e Deçanit
-Trashëgimia kulturore mbrohet në përputhje me LIGJIN NR. 02/L-88 PËR TRASHËGIMINË KULTURORE.

- Për të siguruar ruajtjen e trashëgimisë kulturore, të nevojshme janë po ashtu menaxhimi gjithëpërfshirës, planifikimi hapësinor, vetëdijesimi dhe ngritja e kapaciteteve të personelit në fushën e trashëgimisë kulturore. Po ashtu, Trashëgimia mbrohet edhe duke:

- Investuar në restaurim dhe në mirëmbajtje të objekteve kulturore.
- Organizuar aktivitete vetëdijësuese dhe senzibilizuese me të gjithë akterët.
- U përkujdesur edhe gjatë shfrytëzimit të aseteve - objekteve kulturore.
- Shënjuar qartë me shenja të dukshme (objektet kulturore).

OBJEKTIVI 6: Edukimi, aftësimi dhe pjesëmarrja aktive në mbrojtjen e trashëgimisë kulturore i të gjithë akterëve
-Trajnime të ndryshme, me qëllim edukimi të të gjithëve për pasuritë, mundësitë dhe pengesat që janë në këtë mision.
-Seminare aftësuese me pronarët dhe të interesuarit për projekte e ndryshme;
-Takime formale me akterët e ndryshëm;
-Organizimi i fushatave informuese me qytetarë;
-Inventarizimi dhe digjitalizimi i trashëgimisë kulturore
-Mirëmbajtja dhe avancimi i të dhënave;
-Plotësimi i listës së MKRS me kategorinë e trashëgimisë monumentale, shpirtërore dhe kulturore nga komuna jonë;
-Mirëmbajtja e vazhdueshme e Listës së Përkohshme dhe krijimi i Regjistrit Komunal;

5. TRASHËGIMIA KULTURORE NË DEÇAN, ANALIZA SWOT

Gjendja e trashëgimisë (objekteve) kulturore në komunën e Deçanit duhet vështruar, identifikuar dhe analizuar me kujdes, ajo duhet të harmonizohet dhe të përfshihet në planin zhvillimor komunal, me qëllim ruajtja, promovimi dhe shfrytëzimit i saj. Po ashtu përgatitja e këtij plani për trashëgiminë kulturore ka një rëndësi të madhe. Për të njohur më mirë gjendjen e trashëgimisë kulturore në Deçan, për të organizuar mbrojtjen, promovimin dhe shfrytëzimin e saj, është bërë analiza SWOT. Kjo metodë vlerësimi është përdorur gjatë punës së këtij komisioni.

ANALIZA SWOT

Në punëtorinë e organizuar nga grupi punues është hartuar SWOT analiza.
SWOT analiza e hartuar nga grupi punues ka shërbyer si mjet për definimin e objektivave kryesore për mbrojtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore në komunën tonë.

Përparësitë – atributet pozitive të brendshme,
Dobësitë – atributet negative të jashtme,
Mundësitë – faktorët e jashtëm të cilët mund të përmirësojnë gjendjen,
Rreziqet – faktorët e jashtëm të cilët mund të rrezikojnë gjendjen.

Puna e grupit punues do të prezantohet me këto të dhëna:

Përparësitë:
-Pozita gjeografike dhe klima e volitshme,
-Resurset kulturore, natyrore dhe njerëzore,
-Lokalitet i pasur me trashëgimi arkitekturore: Kullat e gurit trashëgimi arkitekturore e veçantë, Objektet e kultit (xhamitë, manastiri i Deçanit), mullinjtë me ujë etj.,
-Trashëgimia arkeologjike: gjetjet e rastit, lokalitetet e mundshme arkeologjike të evidentuara,
-Organizimi tradicional i aktiviteteve - ngjarjeve tradicionale kulturore.

Dobësitë:
-Mungesa e planeve zhvillimore për trashëgiminë kulturore,
-Mos përcaktimi i zonave të mbrojtura,
-Mungesë e ekspeditave hulumtuese në fushën e arkeologjisë,
-Mungesa e hapësirave për zhvillimin e turizmit kulturor, nuk shfrytëzohen objektet kulturore,
-Zhdukja e artizanateve të vjetra dhe tradicionale,
-Migrimi i të rinjve jashtë vendit.

Mundësitë:
-Zhvillimi i rrjetit për turizëm kulturor brenda dhe jashtë komunës sonë,
-Zhvillimi i ekonomisë lokale duke shfrytëzuar potencialit e trashëgimisë kulturore dhe natyrore,

-Përkushtim më i madh i qeverisë lokale për ruajte dhe promovim të trashëgimisë kulturore,
-Tërheqja e investimeve vendore (MKRS, MZHE) dhe të huaja (OJQ-ve ndërkombëtare),
-Ngritja e kapaciteteve njerëzore në fushën e trashëgimisë kulturore,
-Organizimi (traditë e mirë) i aktiviteteve kulturore.

Kërcënimet/rreziqet:
-Gjendja e rëndë ekonomike
-Mosdefinimi i zonave të mbrojtura dhe përgjegjësive institucionale,
-Ndërtimet e egra (në zonat e mbrojtura) dhe zhvillimet e pakontrolluara,
-Mosrespektimi i ligjeve për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore,
-Mospërfshirja e të gjitha objekteve në listën për mbrojtje të përkohshme,
-Investime të vogla në infrastrukturë (objektet kulturore),
-Përkrahja e vogël për pronarët e objekteve kulturore,
-Përkrahja jo e mjaftueshme për OJQ-të që merren me fushën e trashëgimisë kulturore.

6. TRASHËGIMIA KULTURORE NË KOMUNËN E DEÇANIT

Trashëgimia kulturore është trashëgimi fizike e artefakteve dhe objekteve të një grupi ose të shoqërisë të cilat janë të trashëguara nga gjeneratat e kaluara tek gjeneratat e tashme me qëllim të kujdesit për të mirën e brezave të ardhshëm.
Trashëgimia kulturore përfshinë kulturën materiale (ndërtesat, monumentet, peizazhet, librat, veprat e artit dhe objektet e ndryshme), dhe kulturën shpirtërore, (folklorin, traditat, gjuhën dhe ngjarjet tjera tradicionale), si dhe trashëgiminë natyrore (duke përfshirë peizazhet e rëndësishme kulturore).
Deçani është një prej qyteteve më të pasura me trashëgimi kulturore-historike në Kosovë. Trashëgimi, kjo, që shprehet në formën e saj ndërtimore – monumentale dhe shpirtërore.

Trashëgimia arkeologjike dhe arkitekturore. Në Deçan kemi disa lokalitete të mundshme arkeologjike (ato tani për tani janë vetëm të evidentuara), objektet e kultit - xhamitë dhe manastirin, objektet e banimit - kullat e gurit, mullinjtë me ujë, si dhe monumente tjera me rëndësi historike – Komplekset memoriale në përkujtim të dëshmorëve dhe historisë sonë të lavdishme gjatë luftës së fundit të UÇK-së (1998-1999).

Trashëgimia shpirtërore: Muzika: Kënga me lahutë, malësorçe, kënga folklorike, kënga e vajzave. Vallja tradicionale. Ritët e vdekjes dhe gëzimit - martesës (dasma tradicionale). Humori tradicional i odës (anekdotat dhe meseletë e burrave).
Institucionet e kulturës dhe organizimet tjera kulturore: Muzeu Etnologjik, Arkivi Komunal. Ansambli KV "Deçani", Grupi Folklorik "Dervish Shaqa", SHKA "Jusuf Gërvalla".
Zejet tradicionale: Punimi i drurit: Punimet dekorative me dru dhe Punimi i veglave muzikore tradicionale, Punimi i gurit (mjeshtrit e gurit), Punimi artizanal i veshjeve kombëtare.
Ngjarjet kulturore, Festivali i folklorit "Eshkë e ndezur mbi Shkëlzen", Festivali i Lahutës, Darka e lamës, Dita e gështenjës, Panairi i produkteve vendore, etj.
Ushqimi tradicional, prodhimet vendore etj.

7. LISTA ME OBJEKTET E TRASHËGIMISË KULTURORE NË KOMUNËN E DEÇANIT, QË JANË NËN MBROJTJE TË PËRKOHSHME NGA MKRS

Lista e Trashëgimisë Kulturore për Mbrojtje të Përkohshme në Kosovë për vitin 2023-2024 (06.10.2023,MKRS), e cila listë përmban gjithsej 1690 asete të trashëgimisë kulturore. Prej tyre, nga Komuna e Deçanit, janë: 11 asete në kategorinë trashëgimia arkeologjike, 56 asete në kategorinë trashëgimia arkitekturore, ndërsa 2 në kategorinë peizazhet kulturore. Në listën e trashëgimisë kulturore për mbrojtje të përhershme (26.06.2023, MKRS), gjendet Manastiri i Deçanit (me nr. 3106).

Antikë dhe mesjetë:
-Lokaliteti arkeologjik i periudhës romake në Irzniq Romake,
-Tuma e vetmuar në Irzniq, Parahistori,
-Fortifikim parahistorik, Baballoq,
-Lokaliteti arkeologjik parahistorik, Baballoq,
-Fortifikim i Antikitetit të Vonë në Strellc, Strellc i epërm,
-Lokaliteti arkeologjik në Romake - Antikë e Vonë, Rastavicë
-Kalaja antike në Belle Antikiteti i Vonë Belle,
-Murgorja e Zojës së Bekuar në Belle, Mesjetë Belle,

Arkitektura
Objektet e kultit:
-Xhamia e Deçanit Shek. XIX, Deçan,
-Xhamia e Pozharit Shek. XVIII, në Pozhar,
-Mejtepi në fshatin Llukë e Epërme Shek. XIX Llukë e Epërme,
-Xhamia e Drenocit Shek. XX, në Drenoc,
-Xhamia e Carrabregut 1816, në Carrabreg,
-Xhamia e Isniqit Shek. XVII, në Isniq,
-Xhamia e Lëbushës 1793, në Lëbushë,
-Xhamia e Vokshit 1866 në Voksh,
-Xhamia e Baballoqit 1868, në Baballoq,

Objektet në mbrojtje të përhershme (MKRS):
-Manastiri i Deçanit, shek. XIV, në Deçan (nën mbrojtje të UNESCO-s).

Kullat si Objekte nën mbrojtje të përkohshme:
1. Kulla e Zymer Himës, Shek. XVIII, Deçan
2. Kulla e Demukajve, Shek. XIX, Deçan
3. Kulla e Ramë Shabanit, Shek. XIX, Prapaqan
4. Kulla e Haxhi Osë Miftarit, Shek. XIX, Isniq

5. Kulla e Ramiz Kuklecit, Shek. XIX, Isniq
6. Kulla e Kuklecve, Shek. XVIII, Isniq
7. Kulla e Musë Mehmetit, Shek. XIX, Isniq
8. Kulla Smajl Nimon Balaj, Shek. XIX, Isniq
9. Kulla e Zenun Ahmetit, Shek. XIX, Isniq
10. Kulla e Sali Gecës, 1800, Isniq
11. Kulla e Mujë Mehmetit, Shek. XIX, Isniq
12. Kulla e Sadik Ibishit, Shek. XIX, Isniq
13. Kulla e Sylë Tahirsylaj, Shek. XIX, Isniq
14. Kulla e Adem (Qerim) Osdautaj, Shek. XVIII, Isniq
15. Kulla e Tafë (Hysen) Maksutaj, 1870, Isniq
16. Kulla e Demë Ali Pozharit, Shek. XIX, Pozhar
17. Kompleksi i Kullave në lagjen Mazrrekaj, Shek. XIX, Drenoc
18. Kulla e Tahir Baqit, Shek. XIX, Drenoc
19. Kulla e Ali Gecit, Shek. XVIII, Llukë e Ulët
20. Kulla e Florim Januz Gecaj, Shek. XIX, Llukë e Ulët
21. Kulla e Muhamet Dervish Çekaj, Shek. XIX, Irzniq
22. Kulla e Zymer Fetës, Shek. XIX, Irzniq
23. Kulla e Shaban Murat Gjukaj, Shek. XIX, Strellci i Ultë
24. Kulla e Bajram Qerim Istrefaj, Shek. XIX, Strellc i Epërm
25. Kulla e Reshat Istrefaj, Shek. XIX, Strellc i Epërm
26. Kulla e Jusuf dhe Bardhosh Gërvallës, Shek. XX, Dubovikë
27. Kulla e Donikë Jusuf Gërvallës, Shek. XX, Dubovikë
28. Kulla e Hasan Mehmetit, Shek. XIX, Dubovikë
29. Kulla e Azem Ramë Lokaj, Shek. XIX, Voksh
30. Kulla e Miftar Alisë, Shek. XIX, Lumbardh
31. Kulla e Bajram Xhafer Lekaj, Shek. XIX, Lumbardh
32. Kulla e Hamëz Mataj, shek.. XIX, Baballoq,
33. Kulla e Gjyle Kadrijaj, Shek. XIX, Rastavicë
34. Kulla e Himë Nimonit, Shek. XIX, Pobërgjë
35. Kulla e Haxhë Alisë, Shek. XIX, Pobërgjë
36. Kulla e Ali Jusuf Mataj, Shek. XIX, Pobërgjë
37. Kulla e Ali Avdijaj, Shek. XIX, Gramaçel
38. Kulla e Ramë Stojkaj, Shek. XIX, Lloqan
39. Kulla e Ali Ozmanit, Shek. XIX, Broliq
40. Çardaku i Azem Hamzë Ahmetaj, Shek. XIX, Lëbushë.

Mullinjtë me ujë:
1. Mulliri i Tahirsadrive Shek. XIX, Isniq
2. Mulliri i Shabanajve Shek. XIX, Deçan

3. Mulliri i Gjikokajve, Shek. XVIII, Deçan,
4. Mulliri i Beqir Halil Haxhosaj, Shek. XIX, Prokolluk
5. Mulliri i Sadik Berishës, Shek. XIX, Irzniq
6. Mulliri i Cufë Smajlit, Shek. XIX, Rastavicë,
7. Mulliri i Avdyl Zenel Jasiqi, Shek. XVIII, Gramaçel
8. Mulliri i Daut Osë Hulaj, Shek. XIX, Hulaj
9. Mulliri i Avdyl Lulaj, Shek. XIX, Broliq

Objekte tjera me rëndësi historike:
-Kompleksi i Dëshmorëve Shek. XX, Gllogjan
-Shtabi i Zonës Operative të Dukagjinit Shek. XX, Gllogjan
-Shkolla e parë shqipe në Strellc të Epërm 1907, Strellc i Epërm

Peizazhet kulturore:
-Blini në Rastavicë Shek. XVIII, Rastavicë,
-Verrat e Llukës, Llukë e Epërme
-Objekt i veçantë kulturor:
-Koshi i drithit - Enver Likaj, shek.XIX Carrabreg i Ulët.

Evidentim i objekteve tjera me vlera historike dhe kulturore në Komunën e Deçanit:

Në këtë listë bëjnë pjesë: Objekte me rëndësi kulturore dhe historike, zeje tradicionale, institucione kulturore, aktivitete - ngjarje tradicionale kulturore, trashëgimia shpirtërore, ushqimet tradicionale etj.

-Të gjitha lapidarët dhe komplekset - memorialë kushtuar dëshmorëve të Luftës së Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës dhe të gjitha periudhave tjera historike, shtojmë edhe objektet tjera që lidhen në një formë apo tjetrën me luftën dhe historinë tonë.

Objektet e evidentuara që nuk janë pjesë e listës së MKRS:
1. Kulla e dëshmorëve në Prejlep
2. Kulla e Pajtimit në Lumbardh
3. Kulla e Isa Ramosaj në Carrabreg
4. Kulla Hylajve në Strellc të Ulët
5. Kulla e Bajram Belegut në Beleg
6. Kulla e Isuf Hajdarit në Pozhar
7. Bllok i gurit - mbishkrim latin (shek. III) në fshatin Gramaçel, Zenun Cufaj
8. Kullat në rrugën e vjetër të Deçanit
9. Belleja si fshat

-Objekti i shkollës së vjetër në Deçan
-Objekti i Shkollës së vjetër në Irzniq
-Trybja e Sheh Beqirit në Baballoq
-Mulliri i Thaçve në Llukë të epërme
-Mulliri i Hasanramajve në Strellc të epërm
-Mulliri i Lah Hajrizit në Strellc të Epërm
-Mulliri i Gani Musë Nimonaj në Baballoq
-Mulliri i Miftar Arif Mataj në Baballoq
-Hambari i familjes Berisha në Irzniq
-Hambari i Besim Hasaj në Kodrali
-Gushavci - Burimi i ujit mineral
-Kroni i Currajve në Strellc të epërm
-Kroni në lagjen Berisha në Irzniq
-Kroni i Burecit në Kodrali

-Institucionet kulturore (institucionet zyrtare - lokale dhe OJQ kulturore)
1. Arkivi komunal
2. Muzeu Etnologjik në Deçan

3. Kompleksi memorial i dëshmorëve të UÇK-së – Kulla Muze në Gllogjan
4. Kompleksi memorial –Shtabi i UÇK-së ZOD në Gllogjan
5. Kulla Muze e Jusuf Gërvallës në Dubovikë
6. Muzeu "Etno-Kastrioti" në Isniq (Muze-Koleksion Privat)
7. Qendra rinore dhe Kolonia e artistëve
8. Ansambli "Deçani"
9. Grupi i folklorit "Dervish Shaqa"
10. SHKA "Jusuf Gërvalla"

-Ngjarjet (aktivitetet) kulturore:
1. Festivali gjithëkombëtar i folklorit "Eshkë e ndezur mbi Shkëlzen"
2. "Festivali i Lahutës"
3. "Darka e Lamës"
4. Riti tradicional "Çethja e deleve"
5. "Dita e Gështenjës"
6. Panairi i produkteve vendore

-Trashëgimia shpirtërore:
-Këngët folklorike (melosi rekçe)
-Këngët me lahutë
-Këngët malësorçe
-Këngët e bjeshkës
-Këngët e kanagjeqit
-Këngët e vajtimit
-Vallja 2-she tradicionale e Deçanit
-Ritët e martesës (dasma tradicionale)
-Këngë me kapuça
-Humori tradicional i odës (anekdotat dhe meseletë e burrave)

-Zejet tradicionale:
1. Punimi i drurit:
2. Punimet dekorative me dru
3. Punimi i veglave muzikore tradicionale
4. Punimi i gurit (mjeshtrit e Gurit)

-Punimi artizanal i veshjeve kombëtare
1.Veshja e grave (katundit) të Deçanit
2. Veshja e burrave

-Ushqimi tradicional dhe produktet vendore

8. PRIORITETET SIPAS PLANIT

Pas analizës gjithëpërfshirëse, si komision dhe në konsultim me të tjerët, kemi arritur që të përpilojmë prioritetet e këtij plani, ato janë:

1. Identifikimi i objekteve dhe lokaliteteve me rëndësi kulturore,
2. Mbrojtja e tyre nga rreziqet e mundshme,
3. Shfrytëzimi i drejt i tyre në të mirë të komunitetit vendas,
4. Promovimi i trashëgimisë kulturore përmes organizimit të aktiviteteve kulturore.

1. Identifikimi i objekteve dhe lokaliteteve me rëndësi kulturore
a. Ekspedita evidentimi, hulumtuese dhe studimore
b. Shënjimi i objekteve kulturore.

2. Mbrojtja e tyre nga rreziqet e mundshme
a. Respektimi i rregulloreve dhe ligjeve në fuqi
b. Vetëdijesimi i pronarëve dhe qytetarëve, përmes trajnimeve të ndryshme.

3. Shfrytëzimi i drejt i tyre në të mirë të komunitetit vendas
a. Shfrytëzimi maksimal i kapaciteteve infrastrukturore dhe atyre njerëzore
b. Përkrahje me projekte zhvillimore
c. Organizimi i Projekteve të ndryshme kulturore.

4. Promovimi i tyre
Promovimi i aseteve të trashëgimisë kulturore bëhet me qëllim të ruajtjes dhe të rritjes së Turizmit kulturor, e kjo arrihet përmes:
a. Organizimit të ngjarjeve kulturore
b. Organizimi i guidave turistike
c. Organizimi i ngjarjeve kulturore si dhe shfrytëzimi i objekteve kulturore si vend takime në: promovim librash, organizim i ekspozitave, shfaqje filmash dhe shfaqjeve teatrale.

9. MASAT REKOMANDUESE SIPAS PLANIT

Rekomandimet që dalin nga ky plan, për: Organet Zyrtare dhe përgjegjëse, për pronarët, shfrytëzuesit dhe qytetarët tjerë në raport me objektet me vlera kulturore dhe historike.
Si grup punues kemi disa rekomandime për të tjerët, që dalin si obligime të menjëhershme dhe të nevojshme, siç janë:

1. *Identifikimi i objekteve me vlera kulturore- historike dhe me vlera turizmi*
2. *Ruajtja dhe mbrojtja e objekteve me rëndësi për trashëgiminë kulturore*
3. *Kapitali njerëzor*
4. *Shfrytëzimi i objekteve kulturore*
5. *Masat për mbrojtjen e objekteve me vlera kulturo-historike*
6. *Promovimi i objekteve dhe fshatrave (rajonit) me rëndësi për trashëgiminë kulturore.*

9.1. Identifikimi i objekteve me vlera kulturore - historike dhe vlera turizmi

-Detyra: Aktiviteti i përhershëm në identifikimin e objekteve, lokaliteteve me vlera të rëndësishme për kulturën tonë.
-Përpilimi i një liste më gjithëpërfshirëse të objekteve të trashëgimisë kulturore me rëndësi kulturore dhe historike në Komunën e Deçanit.
-Shënjimi si një prioritet që informon, identifikon dhe edukon me qëllim të ruajtjes, promovimit të objekteve të trashëgimisë kulturore.

Akterët:

-Organet zyrtare - komunale të kulturës, QRTK, MKRS dhe të tjerët.

9.2. Ruajtja dhe mbrojtja

-Kontrollimi i terrenit më qëllim që të shihet nga afër:
-Shënjimi, futja në listë të mbrojtjes (L.P. - MKRS) lista në nivel komune.
-Të planifikohet ku janë mundësitë të konservohen, të presin investimet për renovime
-Të lobohet vazhdimisht me fushata vetëdijesuese për ruajtjen e trashëgimisë kulturore
-Me trajnime, fletushka, reklama, video promovuese dhe aktivitetet tjera
-Zbatimi i ligjeve dhe rregulloreve të R. Kosovës në raport me trashëgiminë kulturore
-Të kontrollohen dhe të ndalohen ndërtimet, zhdukja e objekteve ekzistuese, shfrytëzimi dhe aktivitetet që organizohen ndërkohë në terren.

Akterët:

-DKRS dhe OJQ-të e ndryshme, pronarët e aseteve (objekteve) kulturore dhe të tjerët.
-Inspektorët sanitar, ambientit, dhe Inspektorati Qendror (MKRS).

9.3. Kapitali njerëzor

-Pronarët dhe të tjerët- njoftimi i tyre me pasuritë që kemi si komunë,
-Informimi i tyre përmes aktiviteteve dhe kampanjave të ndryshme,
-Trajnimi i tyre për projektet dhe mundësitë: që kemi si komunë.

-Përmes trajnimeve të ndryshme, si:

-Trajnime me temën "Ruajtja e trashëgimisë kulturore"
-Trajnime me temën "Promovimi i trashëgimisë kulturore"
-Trajnime me temën "Shfrytëzimi i objekteve të trashëgimisë kulturore"
-Trajnime me temën "Si të fitojmë projektet zhvillimore dhe financiare në fushën e trashëgimisë kulturore dhe turizmit"
-Trajnime me temën "Biznesi - Turizmi kulturor".

9.4. Shfrytëzimi i objekteve kulturore

-Përkrahja e akterëve (pronarëve të aseteve dhe iniciativave për zhvillimin e turizmit),
-Përmes: fondeve per restaurim, trajnim për ruajtje, shfrytëzim, zhvillim dhe promovim
-Ndarja e fondeve për zhvillimin e turizmit rural
-Ndarja dhe përcjellja e investimeve për restaurim të monumenteve kulturore

9.5. Masat për mbrojtjen e objekteve me vlera kulturo-historike

-Vlerat e mbrojtura të kulturës dhe historisë mundë të përdoren dhe shfrytëzohen në mënyrën e cila e mundëson mbrojtjen dhe avancimin e tyre afatgjate, në përputhje me LIGJIN NR. 02/L-88 PËR TRASHËGIMINË KULTURORE.

-Në pjesën e mbrojtur të natyrës nuk mund të zhvillohen aktivitete të cilat e rrezikojnë vlerat kulturore ose në çfarëdo mënyrë degradojnë cilësitë dhe veçoritë e vlerave kulturore.
-Çdo punë për modifikim ose demolim ose ndonjë veprim konservues apo restaurues kërkon pëlqim me shkrim nga Institucioni kompetent.
-Trashëgimia arkitekturale nën mbrojtje shënjohet qartë me një shenjë të dukshme.
-Gërmimet arkeologjike mund të bëhen vetëm me lejen e shkruar të Institucionit Kompetent (komunës, QRTK-Pejë, MKRS).
-Trashëgimia kulturore shpirtërore në forma të ndryshme të dokumentimit dhe të regjistrimeve mbrohet, ruhet dhe promovohet në pajtim me këtë ligj dhe Parimet ndërkombëtare, standardet dhe praktikat gjyqësore.
-Komuna, se bashku me Institucionet e nivelit Qendror duhet të përgatisin planin menaxhues për mbrojtjen e integruar të monumenteve kulturore.

9.6. Promovimi i Trashëgimisë kulturore

-Fushata promovimi, takime me qytetarë të ndryshëm,
-Promo në Gazeta, radio dhe TV të ndryshme të Kosovës,
-Reklama promovuese nëpër rrjete sociale dhe media,
-Organizimi i aktiviteteve të ndryshme tradicionale, të bëhen tradicionale dhe të zyrtarizohen sipas një kalendari vjetor (për kalendarin do të vendos DKRS me akterët tjerë brenda komunës).
-Përmes kampanjave dhe trajnimeve të ndryshme të sqarohen mundësitë për shfrytëzimin e objekteve kulturore si dhe zhvillimin e turizmit kulturor - rural.
-Gara me nxënës.

10. MIRATIMI, REALIZIMI, ZBATIMI, MONITORIMI DHE VLERËSIMI I PLANIT

Miratimin e Planit për Trashëgiminë kulturore të Deçanit 2024-2029, e bën Kuvendi Komunal i Deçanit.
Ky plan është i fokusuar në objektiva reale dhe lehtë të matshme për Deçanin. Përmbushja e këtyre kritereve është parakusht për realizimin e qëllimit të përgjithshëm për identifikimin, promovimin, zhvillimin dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore.

Realizimi i planit:
Ky plan i punës, duhet të realizohet nga Komuna e Deçanit, DKRS, dhe përmes organizmave të ndryshme kulturore në Komunën tonë, gjithmonë në bashkëpunim me OJQ-të vendore e ndërkombëtare.
-Zyra e Kryetarit, DKRS dhe përfaqësuesit e shoqërisë civile, janë përgjegjës për zbatimin e këtij plani.
-Përkrahja financiare, duhet të vijë nga MKRS, Komuna e Deçanit dhe donatorë tjerë të mundshëm.
-Organizimin e aktiviteteve e marrin përsipër Zyra e Kryetarit dhe DKRS në bashkëpunim edhe me OJQ-të në komunën e Deçanit.

Zbatimi i planit:
-Zyra e Kryetarit dhe DKRS, janë të obliguara për zbatimin e këtij plani.

Monitorimi i planit:
Gjithsesi, aktivitetet kulturore me qëllim të realizimit të këtij plani do të monitorohen nga Komisioni për Trashëgimi kulturore i formuar nga Kuvendi komunal në bashkëpunim me QRTK në Pejë.

11. NDIKIMI FINANCIAR I PLANIT

DKRS, në bashkëpunim me komisionin komunal për Trashëgimi Kulturore i themeluar nga kuvendi Komunal i Deçanit, se pari:
1. Evidenton objektet me rëndësi kulturore dhe historike.
2. Harton një listë me prioritet të objekteve që duhet dhe mund të investohet.
3. Po ashtu me anën e ekspertëve komunal harton projekte për investime të mundshme në fushën e trashëgimisë.
4. Kërkon nga buxheti komunal (Komuna), adreson projekt dhe kërkesa për intervenimet emergjente në objektet kulturore.

5. Orienton punën dhe aktivitetet me QRTK-Pejë, MKRS dhe OJQ-të vendore dhe ndërkombëtare si dhe me pronarët e aseteve kulturore dhe akterët tjerë lokal në fushën e trashëgimisë kulturore në Deçan.

12. GJENDJA FIZIKE E OBJEKTEVE KULTURORE NË KOMUNËN E DEÇANIT

Objektet e trashëgimisë kulturore në nivel komune, në një masë të vogël shfrytëzohen për qëllime kulturore, e shumë më pak për qëllime përfitimi nga pronarët e tyre dhe komuniteti. Deri sa shumica e objekteve kulturore edhe pse janë restauruar gjatë kësaj kohe, rrezikohen dhe dëmtohen dita e ditës nga shumë faktorë, si nga faktori njeri dhe kohë. Andaj, në këtë plan kemi prezantuar gjendjen reale, dobësitë dhe sfidat e vazhdueshme në terren, siç janë:

1. Nevoja për intervenim në restaurimin e tyre (të objekteve që kanë nevojë për restaurim) e trashëgimisë kulturore,
2. Mungojnë investimet e vazhdueshme në mirëmbajtjen dhe shfrytëzimin e tyre,
3. Shfrytëzimi jo adekuat (i dëmshëm) i objekteve me rëndësi të veçantë,
4. Shfrytëzimi i vogël i objekteve të trashëgimisë përmes aktiviteteve të ndryshme kulturore.

13. LISTA E AKTIVITETEVE KULTURORE TRADICIONLE NË FUSHËN E TRASHËGIMISË KULTURORE NË KOMUNËN E DEÇANIT

-Disa nga Ngjarjet - aktivitetet kulturore që organizohen tradicionalisht në komunën e Deçanit, janë:

1. Festivali gjithëkombëtar i folklorit "Eshkë e ndezur mbi Shkëlzen"
2. "Festivali i Lahutës"
3. "Darka e Lamës"
4. Riti tradicional "Çethja e deleve"
5. "Dita e Gështenjës"
6. Panairi i produkteve vendore
7. Aktiviteti "Vallja Popullore" me nxënës të shkollave të Deçanit.

14. REZULTATET E PRITURA TË PLANIT

Rezultatet që presim nga miratimi dhe zbatimi i këtij plani, janë:
-Obligim shtesë (Plan pune) i institucioneve përgjegjëse komunale të kulturës,
-Informim më i detajuar - drejtë i Kuvendit Komunal rreth zhvillimeve në fushën e trashëgimisë kulturore,
-Informim më i drejt i qytetarëve për vlerat kulturore që ka komuna e Deçanit,
-Hyrja në obligime e komunës, organizimi i aktiviteteve tradicionale, kjo përmes publikimit të kalendarit zyrtar,
-Bashkëpunim më i afërt me pronarët e objekteve të trashëgimisë kulturore,
-Shfrytëzim më i mirë i objekteve kulturore në Deçan,
-Përmirësim më e mirë i gjendjes fizike i objekteve kulturore.

15. Komisioni për Trashëgiminë Kulturore, hartues i këtij Plani:

1. **Dr.sc. Bekim Vishaj**
2. **Arch. Shkëlzen Shehu**
3. **Ma. Arjan Dobraj**
4. **Ecc. Skender Kurmehaj**
5. **Arch. Leotrim Hadergjonaj**

01.Nr.II-4
Deçan,dt.29.02.2024

Kryesuesi i Kuvendit
Hajdar SUTAJ